

Scenariusz lekcji wychowawczej w oparciu o film „Jesteś Bogiem”

Film o zmaganiu się młodych ludzi z samym sobą, rzeczywistością i wymaganiami związanymi z wkraczaniem w dorosły świat, również ten związany z showbiznesem.

Opracowanie: Beata Badziukiewicz

Etap edukacyjny: gimnazjum (III klasa) i liceum

Czas: 2 godziny lekcyjne. Scenariusz ma charakter modułowy, dzięki czemu nauczyciel może sam dobierać sobie i konstruować omawiane zagadnienia.

Cele:

Rozważania dotyczące wyborów młodych ludzi, mierzenia się z niełatwą często rzeczywistością oraz własną wrażliwością i sposobami odbierania tego świata.

Próba odpowiedzi na pytanie jak wiele zależy od nas samych, a jak dużo od środowiska w którym się kształtujemy.

Zastanawianie się nad osobistymi przekonaniem dotyczącymi wyboru drogi życiowej, wchodzenia w związki uczuciowe, odpowiedzialności za własne życie i cudze.

Określenie potrzeb, które młodzi ludzie pragną zrealizować.

Metody pracy:

Burza mózgów.

Praca w grupach (najlepiej 4-osobowych, tak by każdy mógł się wypowiedzieć najpierw w małym gronie, a następnie grupki dzielą się własnymi wnioskami z resztą klasy).

Dyskusja kierowana przez nauczyciela: wprowadzenie dotyczące kontekstu, w których rozgrywa się akcja filmu, czyli funkcjonowanie młodych ludzi z blokowisk, perspektywy wyrwania się z takiego środowiska, korzystanie z używek, dopasowanie się młodego wrażliwego człowieka do reguł świata ludzi dorosłych i tych, którzy mają „władzę” i dyktują warunki.

Środki dydaktyczne:

Film: „Jesteś Bogiem”, reż. Leszek Dawid, scen. Maciej Pisuk na podstawie własnej książki „Paktofonika. Przewodnik krytyki politycznej” (2008).

Czas trwania: 1 godz. 50 min., premiera: 21 września 2012

Recenzja filmu: <http://www.filmweb.pl/reviews/Pakto-historia-12802>

<http://www.filmweb.pl/film/Jeste%C5%9B+Bogiem-2012-544545>

Książka: www.krytykapolityczna.pl/Przewodniki-Krytyki-Politycznej/Paktofonika/menu-id-104.html

Nagrody: rok 2012 Złote Lwy – wygrane:

Nagroda Specjalna

- Nagroda Dziennikarzy - Leszek Dawid

- Nagroda internautów Wirtualnej Polski - Leszek Dawid

- Wschodząca gwiazda Elle - Marcin Kowalczyk <http://www.filmweb.pl/awards/Z%C5%82ote+Lwy>

Nagrody indywidualne:

- Najlepszy debiut reżyserski lub drugi film - Leszek Dawid

Najlepsza drugoplanowa rola męska - Dawid Ogrodnik, Tomasz Schuchardt

Najlepszy debiut aktorski - Marcin Kowalczyk

Nominacja: Złote Lwy - Udział w konkursie głównym Leszek Dawid

Przebieg lekcji:

Poniżej zaproponowanych jest 7 punktów, które można zrealizować w całości lub można wybrać sobie punkty najlepiej pasujące do celów, które postanowił zrealizować na lekcji prowadzący zajęcia nauczyciel.

1. Wstępne informacje na temat filmu:

Film „Jesteś Bogiem” opowiada historię trzech chłopaków ze Śląska, przedstawia portret legendarnej grupy Paktofonika, która na zawsze zmieniła oblicze polskiej sceny muzycznej.

Paktofonika powstała w 1998 roku, a jej nazwę, oznaczającą "pakt zawiązany przy brzmieniu głośnika", wymyślili Magik i Rahim. Trzy wydawnictwa zespołu: "Kinematografia", mini album "Jestem Bogiem" oraz "Archiwum kinematografii" sprzedały się w gigantycznych nakładach. Wkrótce po premierze "Kinematografii" fanami Paktofoniki wstrząsnęła wiadomość o samobójczej śmierci Magika.

Obraz "Jesteś Bogiem" miał swoją premierę na 37. Gdynia Film Festival, gdzie wspólnie z "Pokłosem" Władysława Pasikowskiego otrzymał nagrodę dziennikarzy. Jury doceniło także młodych aktorów - Marcina Kowalczyka za profesjonalny debiut aktorski oraz Dawida Ogrodnika i Tomasza Schuchardta za drugoplanową rolę męską. Leszek Dawid został uhonorowany nagrodą za debiut reżyserski lub drugi film.

2) Pokaz filmu – w chwili obecnej najlepszą wersją jest obejrzenie filmu w kinie z całą klasą, a następnie omawianie go na lekcjach wychowawczych.

3) Wstępna część lekcji:

Refleksje dotyczące filmu - na początek możemy zaproponować klasie podzielenie się refleksjami, odczuciami i spostrzeżeniami po projekcji.

Ponieważ jest to film dotyczący pewnego specyficznego środowiska młodych ludzi zajmujących się hip-hop'em na pewno pojawią się komentarze naszych uczniów dotyczące innego stylu życia, innych zainteresowań niż ich własne oraz innych realiów, w których żyją młodzi ludzie teraz, a w jakich żyli bohaterowie filmu przed ponad 10-cioma latami. Ale czy na pewno te realia są inne? Czy to jest kwestia dekady czy raczej tego, kto i do jakich dóbr ma dostęp? Czy współcześnie nie zmagamy się wszyscy, a młodzi ludzie w szczególności z ogromnymi wymaganiami otaczającej nas rzeczywistości? Czy kłopot z porozumieniem się i zrozumieniem nie jest odwiecznym kłopotem artystów i wrażliwych ludzi? Możemy o tym podyskutować. Każdy może wnieść swój głos, określić swoje stanowisko. Luźne skojarzenia, komentarze, na podstawie których można dalej poprowadzić dyskusję, podążając za tokiem myśli naszych uczniów.

Inny wariant tej części zajęć:

- zastanawiamy się z klasą nad losami ludzi z blokowisk:
 - czy są to ludzie z perspektywami czy wręcz przeciwnie,
 - jak wiele w naszym życiu zależy od środowiska, w którym się obracamy
 - jak dużo zależy w naszym życiu od doświadczeń wyniesionych z dzieciństwa, możliwości chodzenia do dobrych szkół, korzystania z dodatkowych zajęć, wyjeżdżania na wakacje, poznawania
 - czy łatwo się wyrwać z miejsc, schematów, odruchów, sposobów rozumienia świata i reagowania.
- możemy podzielić klasę na grupki i każdej zadać pojedyncze zagadnienie do omówienia/opracowania, a potem przedstawienie go na forum klasy i poprowadzenie dyskusji albo zaproponować „burzę mózgów”, tak by wszyscy mogli się wypowiadać, co sądzą i jakie mają opinie na te tematy. Można też wybrać któreś z tych zagadnień i zaproponować klasie, by podzieliła się na dwie grupy: jedną, która uważa np. że środowisko ma ogromny wpływ oraz drugą, która uważa, że sami wpływami na nasze losy i jeśli mamy coś w życiu osiągnąć, to nic nam nie przeszkodzi. Podobnie z każdym z wymienionych wyżej zagadnień.

4) Los artysty – skazany na niezrozumienie i duchową samotność?

Przyjrzyjmy się z klasą następującym zagadnieniom:

- czy niemożność osiągnięcia zrozumienia przez świat jest na stałe wpisana w życiorys artysty? (nie mówimy o celebrycie, piosenkarzu, aktorze, tylko o artyście). Może warto poruszyć z klasą zagadnienie związane z rozróżnieniem: czym różni się artysta od osoby, która uprawia artystyczny zawód. Czy któraś z nich jest mniej prawdziwa, mniej autentyczna?

- i w drugą stronę: czy nikt nie jest w stanie zrozumieć artysty?

- samotność duszy – czy możliwe jest prawdziwe zrozumienie nas przez innych ludzi?

- czy to niezrozumienie dotyczy wyłącznie artystów, czy zwykli „śmiertelnicy” są bardziej rozumiani przez innych? Mają mniej wrażliwe dusze?

- jaka jest droga takich „pokaleczonych” dusz? Czy alkohol, narkotyki to ulga czy początek końca drogi/ucieczka od rzeczywistości, z którą trudno się na co dzień mierzyć?

- Do tej dyskusji warto się przygotować merytorycznie, np. zebrać informacje dotyczące nie tylko fizycznych dewastacji, jakie czynią te substancje (troszkę w załączniku nr 2), ale również o tym, jakie psychologiczne konsekwencje, jakie ponosimy (np. że używki sprawiają, że „utykamy” w miejscu, że się nie rozwijamy, że nie uczymy się zdrowych sposobów reagowania na rzeczywistość i że oszukujemy siebie i innych udając, że jesteśmy inni, niż jest to naprawdę)(załącznik nr 3-historia narkomana z „dobrego domu”), można też spisać sobie muzyków czy innych artystów, którzy umarli młodo przez narkotyki (ostatnio Amy Whinehouse) i podyskutować w kontekście filmu o stracie, jaka łączy się z odejściem tych ludzi zarówno dla ich rodzin i bliskich tych ludzi, ale również dla fanów. Możemy też to zadanie zlecić uczniom lub wybranym uczniom, tak żeby przed zajęciami klasa była przygotowana do dyskusji.
- Ponieważ młodzi ludzie są „odważni”, czyli niebiorący pod uwagę konsekwencji w przyszłości (osoba, która ma 27 lat, to już „wiekowa” i w sumie przeżyła „pół” epoki), warto poszukać obszarów, które bardziej dotrą do ich świadomości i wrażliwości, np. można pokierować dyskusją w stronę świadomego, przytomnego życia w kontraście do życia, w której używka służy do znieczulania, bo... ??? życie jest za trudne? za mocno je odczuwamy? Nie mamy innych sposobów na ochronienie swojej wrażliwości (powrót do wrażliwej artystycznej duszy)?

I pytanie: czy są inne sposoby na ochronienie siebie i równocześnie przytomne życie? Czy można się mierzyć z rzeczywistością bez znieczulenia? Kto i co może w tym pomóc – praca w grupach, a następnie dyskusja na forum.

Możemy wypisać sposoby konstruktywne i niekonstruktywne, jakich używają ludzie, a następnie wspólnie z klasą ustalić, jakie konsekwencje mogą towarzyszyć każdemu z tych sposobów. Inaczej: jakie są zyski, a jakie straty związane z tymi wyborami. Pamiętajmy, że zawsze są „zyski”, inaczej ludzie nie dokonywaliby takich wyborów, tylko że bywa, że „zyski” są krótkoterminowe, a straty wręcz przeciwnie. Warto pozwolić uczniom na

dotarcie do tych wniosków samodzielnie – w ramach pracy w grupkach czy klasowej dyskusji.

Inna wersja tej pracy:

Dzielimy klasę na kilka grup, do każdej przypisujemy bohatera, czyli trzech chłopców: Magika, Rahima, Fokusa + jedna grupa zajmuje się Justyną - dziewczyną, a potem żoną Magika. Możemy poprosić, żeby uczniowie przygotowali się w domu i zebrali informacje dotyczące wymienionych bohaterów.

Co możecie o nich powiedzieć? Co Wam się podoba w bohaterach? Czy posiadają cechy, które warto by było posiadać/naśladować? Jakie są ich cechy charakteru? Do czego dążą? Jakie Waszym zdaniem są ich cele/plany? W jakim zakresie decydują o swoim życiu, a w jakim życie „się im przydarza”?

5) Miłość, związek, rodzicielstwo

Mamy w filmie kolejny obszar do omówienia: związek bardzo młodych ludzi, którzy szybko muszą przyjąć na siebie obowiązki rodzicielskie.

Dyskusję nad tym modułem możemy poprowadzić w stronę rozważań związanych z zakładaniem w tak młodym wieku rodziny albo w kierunku - czy możliwe jest łączenie pasji (nastoletnich pasji, potrzeb) z byciem rodzicem, który często jest zmuszony do rezygnacji z własnych przyjemności na rzecz rodziny i malutkiego dziecka? Możemy też porozmawiać o starciu w dorosłe życie – czy jest łatwe czy trudne, czego potrzeba, żeby sobie życie ułożyć? – W filmie młoda para bardzo musi korzystać z pomocy rodziców i nie jest to pomoc „bezinteresowna”. Magik pracuje w sklepie teścia, zarabia pieniądze, a równocześnie nienawidzi tej pracy i prawdopodobnie nienawidzi bycia w takiej zależności. Zależność jest zarówno finansowa, jak emocjonalna oraz psychiczna – rodzice/teściowie lepiej wiedzą, jak młodzi powinni funkcjonować, jak żyć.

Nauczyciel może skierować rozmowę w stronę decyzji brania odpowiedzialności za siebie, swoje życie i czyjeś życie (w tym wypadku - za życie przychodzącego na świat dziecka). Pojawia się więc obszar związany z zagadnieniem i rozumieniem pojęcia odpowiedzialność. Kto to jest człowiek odpowiedzialny? Czy Magik był człowiekiem odpowiedzialnym czy bardziej zagubionym? Czym w takim razie jest odpowiedzialność? Na czym ona polega? Po czym możemy poznać, że ktoś jest odpowiedzialny?

Dzielimy znowu klasę na grupki. Jeśli chcemy wymieszać uczniów, to możemy zaproponować różne „odliczania”, które będą przypadkowo dzielić klasę (mogą to być kolorowe karteczki, numerki, żetony i wtedy np. wszystkie zielone karteczki siadają razem, wszystkie czwórki siadają razem itd.) i sprawiać, że każdy w klasie będzie miał okazję podyskutować z każdą inną osobą.

Możliwa interpretacja: bycie nieodpowiedzialnym zwalnia z przyjęcia na siebie odpowiedzialności za działania, słowa, czyny, postawy, jakie przyjmujemy. Pozwala nie zauważać własnego wpływu na zdarzenia, a tym samym prowadzi do nie liczenia się z innymi ludźmi, ja i z konsekwencjami. Bycie niedojrzałym sprawia, że łatwo przerzucamy na innych odpowiedzialność za to co nam się przydarza, ale też za to jak się czujemy oraz przerzucamy odpowiedzialność za konsekwencje (np. ktoś musi za nas porządkować rzeczywistość albo kończyć rozpoczęte przez nas przedsięwzięci itd.).

Warto tutaj podkreślić, że każde działanie, nawet krótkofalowy „zysk” oznacza w dalszym życiu konsekwencje, które niekoniecznie muszą być przyjemne: np. jeśli jestem nieodpowiedzialny, to trudno na mnie liczyć, trudno mieć do mnie zaufanie, a to może sprawić, że niektóre osoby odwrócą się ode mnie albo nie będą chciały współpracować lub powierzać mi ważnych zadań albo jak w tym wypadku będą musiały samodzielnie zajmować się sprawami, którymi mieliśmy zajmować się we dwoje.

6) Świat artystów i świat komercji

Dzielimy klasę na mniejsze grupki (np. 4-5 osób) i zadajemy pytania do zastanowienia się: czy może istnieć świat artystów bez tej części, która daje pieniądze, bez producentów, mecenasów, agentów?

Czy artysta może godnie żyć czerpiąc finanse ze swojej twórczości?

Czy agent artysty to jego niańka, opiekun? Osoba pomagająca o każdej porze dnia i nocy, i w związku z tym mająca prawo do „zysku”/”wyzysku”?

Można pójść w stronę rozważań: autentyczne/nieautentyczne, szczerze/nieszczere, prawdziwe/nieprawdziwe/fałszywe, uczciwe/nieuczciwe i spróbować przełożyć te rozważania na własne lub szkolne życie.

Uczniowie zapewne opowiedzą się za autentycznością i szczerością związaną z wyrażaniem siebie i oczywiście z wyrazem artystycznym. Można pociągnąć dalej ten temat i powiązać go z uczciwością w codziennym życiu, z uczciwością wobec samego siebie (czyli brakiem ucieczki zakłamanie, w oszukiwanie siebie), z uczciwością wobec innych: kolegów, rodziców, nauczycieli.

Czy we współczesnym świecie te cechy, które są cenione u artysty są również cenione u przeciętnego zjadacza chleba? Czy uczciwy nie znaczy czasami nieudacznik? Szczery nie znaczy przypadkiem głupi? A cwany to ten mądry?

Inny wątek:

O jakiej drodze dla siebie marzą nasi uczniowie?

A o jakich drogach do dorosłości najczęściej mówią Wasi rodzice/nauczyciele i co nasi uczniowie na to? Jak ich wizje przystają/nie przystają do wizji dorosłych. Czego dorośli od

nich oczekują, a czego młodzi ludzie oczekują od samych siebie. Czy przy wyborze ścieżki życiowej/zawodowej więcej jest mowy o pasjach, zainteresowaniach, marzeniach czy więcej

Następnie, po wykonaniu tego zadania chętni (i tylko chętni) przedstawiają swoje pomysły na forum klasy.

7) Wizja przyszłości

Jak inaczej mógł się potoczyć los bohaterów tego filmu?

Co mogło zmienić trajektorię ich losów?

Kto i w jaki sposób mógł wpłynąć na Magika, żeby nie zrezygnował z tego świata, tylko dalej tworzył? Czy to życie było do uratowania?

Czy można pomóc człowiekowi, dla którego świat jest za trudny?

Możemy podzielić klasę na grupki, które będą wymyślać własne zmienione zakończenia tej historii, a następnie zostaną one na forum przedstawione i omówione.

PODSUMOWANIE

Razem z uczniami, w zależności od tego, które punkty scenariusza zrealizowaliśmy, podsumowujemy wypracowane na lekcji/lekcjach wnioski. Do czego nas doprowadziły?

Dodatkowe pytania/zagadnienia:

Jak rozumiemy/spostrzegamy swoją przyszłość?

Czy romantyczna miłość zawsze jest romantyczna?

Czy „proza życia” zabija wrażliwość?

Czy istnieją sposoby, żeby przetrwać szarość, beznadzieję tego świata?

Co sprawia, że widzimy świat w kolorach zamiast w czarnych barwach i odwrotnie?

Załącznik nr 1: (informacje zaczerpnięte z Internetu)

Paktofonika

Paktofonika powstała w 1998 roku w Katowicach, a w jej skład weszło trzech śląskich raperów: Fokus, Rahim oraz Magik (Piotr Łuszcz), będący już wówczas dobrze znaną postacią na polskiej scenie hip-hopowej (wcześniej występował w zespole Kaliber 44). W tym samym roku grupa nagrała też swoje pierwsze utwory. Z kolei 19 grudnia 2000 roku ukazała się ich pierwsza płyta - "Kinematografia". Jej sukces przyćmiło jednak tragiczne wydarzenie. Tydzień później (26.12.2000 r.) Magik popełnił samobójstwo, skacząc z 9 piętra swojego wieżowca. Pozostali członkowie grupy przez dłuższy czas nie potrafili się pozbierać po tym zdarzeniu, przez moment nawet sugerowali rozpad zespołu, ale po jakimś czasie zaczęli na nowo działać. Być może zachęcił ich do tego sukces płyty, która sprzedawała się znakomicie przez cały rok. Pierwszy singiel z płyty, utwór "Jestem bogiem" stał się znakiem rozpoznawczym zespołu i chyba najpopularniejszą piosenką w historii polskiego hip-hopu. Świadczyć może o tym chociażby wysoka pozycja na liście popularnego niegdyś programu muzycznego "30 ton" oraz obecność w pierwszej dziesiątce listy przebojów Radiostacji przez ponad 1,5 roku. Od tego czasu był to jeden z najczęściej koncertujących polskich zespołów hip-hopowych w kraju (fragmenty piosenek wykonywane przez Magika emitowane były ze ścieżki dźwiękowej). Dzięki współpracy z grupą wypromowali się również inni artyści, m.in. Gutek (późniejszy lider zespołu Indios Bravos) czy też Sot - jeden z najlepszych w Polsce wykonawców tzw. beatboxu). Płyta "Kinematografia" została uznana przez wiele czasopism za najlepszy album 2001 roku, otrzymała też Fryderyka w kategorii album hip-hop. W 2002 roku Paktofonika wydała swój ostatni album - "Archiwum kinematografii", na którym też znalazły się piosenki wykonywane podczas sesji nagraniowej do pierwszej płyty (miał to być swego rodzaju hołd złożony Magikowi). 21 marca 2003 roku, w katowickim Spodku, odbył się pożegnalny koncert zespołu, który prowadził znany łódzki raper - O.S.T.R.. Związek Paktofoniki z kinem dotyczy przede wszystkim wykorzystywania ich piosenek na ścieżkach dźwiękowych poszczególnych filmów. Miało to miejsce m.in. w dwóch produkcjach Sylwestra Latkowskiego pt. "Blokersi" i "To my, rugbiści", etiudzie filmowej "Wyścig" czy też filmie Rolanda Rowińskiego "Powiedz to, Gabi".

- 21 marca 2003 roku odbył się pożegnalny koncert Paktofoniki w katowickim "Spodku". Impreza prowadzona przez sławnego rapera O.S.T.R. trwała 10 godzin, zgromadziła 5000 widzów i mnóstwo znanych gwiazd hip-hopowej kultury.
- W osiem dni po wydaniu płyty "Kinematografia", 26 grudnia 2000 roku, o godzinie 6:15 wyskakując z dziewiątego piętra Piotr "Magik" Łuszcz popełnił samobójstwo.
- 16 grudnia 2008r. została wydana książka autorstwa Macieja Pisuka "Paktofonika - Przewodnik Krytyki Politycznej" opowiadająca historię zespołu. Na jej podstawie powstał film "Jesteś Bogiem".
- Zespół wydał następujące płyty:
 - 2000 r. - "Kinematografia";
 - 2001 r. - "Jestem Bogiem";
 - 2002 r. - "Archiwum kinematografii".

- Zespół istniał w latach 1998-2003. Jego członkami byli Fokus, Rahim oraz Magik (Piotr Łuszcz).

Wieloletnie zmagania scenarzysty filmu "**Jesteś Bogiem**" Maćka Pisuka, aby zekranizować historię jednego z najważniejszych zespołów hiphopowych w Polsce, nareszcie zakończyły się sukcesem. Pisuk odsyłany od jednego producenta do kolejnego najpierw zdecydował się wydać scenariusz w formie książki. "Paktofonika. Przewodnik Krytyki Politycznej" ukazał się na rynku wydawniczym w 2008 roku. Po publikacji zespół filmowy Kadr zdecydował się wyprodukować film.

Reżyserię powierzono Leszkowi Dawidowi, który w ubiegłym roku debiutował w długim metrażu filmem "**Ki**". Od samego początku było wiadomo, że nie będzie to łatwy projekt. Oczekiwania fanów zespołu będą na pewno bardzo wygórowane. Projekt filmu to nie tylko próba zmierzenia się z tragiczną biografią Magika. Scenariusz autorstwa Pisuka jest tekstem o trzech chłopakach ze Śląska, którzy próbują zaistnieć w świecie bezlitosnych wytwórni. Żaden z nich nie ma pojęcia o tym, jakie zasady rządzą biznesem muzycznym.

Trzech liderów hiphopowego składu w partyzanckich warunkach nagrywa kolejne kawałki. Jednocześnie, gdzieś w tle rozgrywa się dramat Magika, który próbuje dostosować się do przykładowego życia młodego męża i ojca.

Niebywałą siłą filmu Leszka Dawida jest obsada. Postacie trzech głównych bohaterów zagrane przez Marcina Kowalczyka, Tomasza Schuchardta i Dawida Ogrodnika to rzadko spotykany w polskim kinie popis aktorstwa na najwyższym poziomie. Podobnie drugi plan i role epizodyczne. Z całą pewnością reżyserię castingu do filmu Dawida można uznać za jedną z najbardziej udanych na przełomie ostatniej dekady.

Osobną jakością w filmie Leszka Dawida jest rzecz jasna muzyka. Opieka Fokusa i Rahima powoduje, że "**Jesteś Bogiem**" staje się jeszcze bardziej autentycznym obrazkiem zapomnianego wycinka polskiego społeczeństwa sprzed dekady. Nie ma mowy o podkładaniu głosu prawdziwych członków składu w scenach z aktorami odgrywającymi ich postacie. Kowalczyk, Schuchardt i Ogrodnik osobiście mierzą się z legendarnymi, polskimi hip-hopowcami. Próbują naśladować swoje pierwowzory, ostrożnie rymując ich teksty. Bardzo blisko pierwowzoru, tak aby żaden gest nie wydawał się niepotrzebny.

"**Jesteś Bogiem**" to film, który ma szansę porwać nie tylko zagorzałych fanów hip-hopu.

Więcej: <http://paktofonika.y0.pl>

Załącznik nr 2

Fizyczne skutki uzależnienia od narkotyków

Somatyczne skutki uzależnienia od narkotyków najczęściej ujawniają się w obrębie układu krążenia, nerwowego, oddechowego, wydzielania wewnętrznego, mięśniowo- szkieletowego a ponadto wątroby i skóry.

Układ krążenia

Wśród najczęstszych schorzeń w obrębie układu krążenia spowodowanych zażywaniem narkotyków należy wymienić:

- zaburzenia rytmu serca,
- niedokrwienie mięśnia sercowego (łącznie z zawałem),
- nadciśnienie tętnicze,
- kardiomiopatie,
- tętniaki.

Przypadkowe wstrzyknięcia dotętnicze w wyniku uszkodzenia ściany tętnicy i nagłego wzrostu ciśnienia krwi niekiedy doprowadzają do pęknięcia naczynia.

Układ nerwowy

Do najczęstszych konsekwencji uzależnienia należą zmiany w mózdzku, przejawiają się one:

- zaburzeniem koordynacji ruchowej,
- oczopląsem,
- drżeniem mięśniowym,
- dysmetrią.

U osób przyjmujących substancje psychoaktywne często pojawia się również neuropatie obwodowe. Powstają one zazwyczaj w wyniku równoczesnego działania kilku czynników- toksycznego działania substancji uzależniającej, niedoborów pokarmowych, ucisku na nerwy obwodowe.

Układ oddechowy

Do schorzeń mających swe podłoże w zażywaniu narkotyków zalicza się:

- przewlekły nieżyt oskrzeli,
- utrudnienie wymiany gazowej w pęcherzykach płuc przejawiające się bólem w klatce piersiowej,
- pneumokokowe zapalenie płuc,
- rak płaskonabłonkowy, drobnokomórkowy,
- gruczolak płuc.

Układ wydzielania wewnętrznego

U osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych zaburzenia wydzielania wewnętrznego są spowodowane wpływem tych substancji na neuroprzebieżność w ośrodkowym układzie

nerwowym i wydzielanie hormonów przysadki mózgowej. Do najczęściej odnotowywanych zaburzeń zalicza się:

- brak miesiączki,
- hipogonadyzm z opóźnionym dojrzewaniem,
- niepłodność,
- impotencja,
- zwiększone wydzielanie hormonów tarczycy,
- obniżenie stężenia testosteronu,
- spadek ruchliwości plemników.

Układ mięśniowo- szkieletowy

Zażywanie narkotyków powoduje niezwykle groźne zmiany, należy wskazać przede wszystkim na:

- martwicę mięśni poprzecznie prążkowanych (przejawia się nadwrażliwością mięśni na dotyk, bólami mięśni, podwyższoną temperaturą, obniżonym ciśnieniem krwi, sennością),
- kostniejące zapalenie mięśni (uszkodzone włókna mięśniowe sukcesywnie zastępowane są przez złogi wapnia),
- zapalenie kręgow (szczególnie lędźwiowych), stawów (przede wszystkim krzyżowo-biodrowych).

Wątroba

Zażywanie substancji psychoaktywnych powoduje szereg zmian histopatologicznych. Do najczęstszych problemów dotyczących osoby uzależnione należy zaliczyć:

- wirusowe zapalenie wątroby typu A,
- zapalenie wątroby wirusem typu B (w przypadkach ostrych zatruc przeraża się w marskość; ponadto może prowadzić do rozwoju raka),
- wirusowe zapalenie wątroby typu C (w około 50% przypadków przyjmuje postać przewlekłą; jest również przyczyna raka wątroby).

Skóra

Uszkodzenia skóry spowodowane iniekcjami dożylnymi należą do bardzo częstych zmian występujących u osób zażywających substancje psychoaktywne tą drogą. Wśród nich wymienić należy:

- zakażenia bakteryjne skóry (ropnie, czyraki),
- zmiany grzybicze,
- zapalenie tkanek okołopaznokciowych,
- choroby pasożytnicze skóry (świerzb, wszawica),
- zmiany skórne w postaci wyprysku z brunatnymi przebarwieniami, z tendencją do powstawania owrzodzeń.

Ryzyko, rozpoznanie, zapobieganie

Pewne zdarzenia życiowe mogą w większym stopniu niż inne zwiększać Twoją podatność na narkotyki. Wiedząc o tym, łatwiej jest unikać niebezpieczeństw, jakie czyhają w życiu na każdego z nas. Należy jednak pamiętać- pomimo, wysiłku, jaki wkładasz w uniknięcie tego problemu, może on zawsze wystąpić. Powinieneś wiedzieć, że jeżeli kiedykolwiek narkotyki

zaistnieją w Twoim życiu lub w życiu bliskiej Ci osoby- możesz przejąć nad nimi kontrolę poprzez szybkie zauważenie zaistniałego problemu i zwrócenie się o pomoc do terapeuty. Wczesne rozpoznanie problemu może znaczyć uniknięcie uzależnienia i wszystkich zagrożeń, jakie ze sobą niesie.

Czynniki ryzyka

Wśród głównych czynników ryzyka, które mają wpływ na większe prawdopodobieństwo uzależnienia Ciebie lub kogoś bliskiego od narkotyków wymienić należy:

- Biologiczny rodzic nadużywający narkotyków;
- Bliski kontakt z osobami nadużywającymi narkotyków;
- Dostęp do narkotyków;
- Nieustabilizowana sytuacja w domu albo przemoc w rodzinie;
- Słaba umiejętność radzenia sobie z problemami;
- Nuda.

Sytuacje przejściowe lub zmiany w życiu to również czas większego zagrożenia. Do nich zalicza się:

- Ślub albo rozwód;
- Rozpoczynanie gimnazjum, liceum, studiów albo nowej pracy.

Dzieci nieśmiałe, albo agresywne, które przyjaźnią się z takimi, które sprawiają dużo kłopotów lub mają, które mają problemy w szkole- włączając złe oceny- też mogą być bardziej skłonne do sięgnięcia po narkotyki.